

Ο **Φρίντριχ Σίλερ** (*Friedrich Schiller*, **Μάρμπαχ**, 10 Νοεμβρίου 1759^[3] – Βαϊμάρη, 9 Μαΐου 1805^[3]) ήταν **Γερμανός** θεατρικός συγγραφέας, ποιητής και ιστορικός.

Γεννήθηκε στην πόλη **Μάρμπαχ** (Marbach) της **Βάδης-Βυρτεμβέργης** το 1759. Είναι ο πρώτος μεγάλος εκπρόσωπος του **ρομαντικού κινήματος**. Το πρώτο θεατρικό έργο, που έγραψε πολύ νέος, αποτελεί ορόσημο στην ιστορία του θεάτρου, αν και είχε ατέλειες, που παραδέχτηκε αργότερα κι ο ίδιος. Μετουσιώνοντας τον ενθουσιασμό των είκοσι χρόνων του, ο Σίλερ κατόρθωσε να δώσει στον κόσμο της εποχής του τα πρώτα μηνύματα του νέου κινήματος. Ο ρομαντισμός κήρυξε την αγάπη για τη δικαιοσύνη και την ελευθερία, για την τιμωρία των ενόχων, για τη ζωή, την ελπίδα, για το αύριο του ανθρώπου. Με το έργο του «Οι ληστές» προβάλλει ακριβώς αυτά τα ιδανικά. Ιδανικά πάλης του ανθρώπου ενάντια στην άδικη κοινωνία.

Το 1783-1787 γράφει δύο έργα: «Η συνωμοσία του Φιέσκο» και το «Ραδιουργία και έρωας», έργα με τα οποία ο Σίλερ επιτίθεται στους αυλικούς, που με τις ραδιουργίες τους δημιουργούν την εγκληματική ζωή του κόσμου. Ο Σίλερ αρχίζει πια να διαγράφει με άνεση τους χαρακτήρες και η ανάλυσή του γίνεται βαθύτερη.

Έγραψε κι άλλα έργα με υψηλό καλλιτεχνικό επίπεδο, με αυστηρή τήρηση των ιδανικών του, όπως είναι τα «**Ντον Κάρλος**», «**Μαρία Στιούαρτ**», «**Γουλιέλμος Τέλλος**». Στα έργα του ακόμα δείχνει μια εξαιρετική επιδεξιότητα στη σκηνική δομή. Είναι κάτοχος των δραματικών εξάρσεων. Μέσα σ' αυτά ακούμε τα επίκαιρα μηνύματα και διδάγματα του **Σαίξπηρ**.

Η φιλία του Σίλερ με τον **Γκαίτε** είχε μεγάλη επίδραση πάνω του. Ο Γκαίτε στάθηκε γι' αυτόν όχι μόνο ένας άριστος φίλος μα και ανεκτίμητος σύμβουλος, ένας ένθερμος σύντροφος, που τον ενθάρρυνε στις κρίσιμες στιγμές. Μαζί με τον Γκαίτε, το 1799, ήταν οι υπεύθυνοι των παραστάσεων του **Αυλικού Θεάτρου της Βαϊμάρης**.

Ο Σίλερ πέθανε το 1805. Τα έργα του μεταφράστηκαν και παίχτηκαν στην Ελλάδα από πολλά θέατρα.

Ο Καντ όρισε τον διαφωτισμό (Aufklärung), στο δοκίμιό του *Was ist Aufklärung?* (Τι είναι Διαφωτισμός;), ως την περίοδο που χαρακτηρίζεται από το γνωμικό στη **λατινική γλώσσα**, «*Sapere aude!*» («τολμήστε να είστε σοφός» ή «τόλμησε να γνωρίζεις») ή στην ερμηνεία που του δίνει ο ίδιος: "έχε το θάρρος, να χρησιμοποιείς το δικό σου νου", τη δική σου σκέψη. Αυτή η περίοδος διακρίνεται από την κριτική σκέψη έναντι των άκριτων υπαγορεύσεων και των προκαταλήψεων της εξουσίας, της θρησκείας, της κοινωνίας ευρύτερα. Το έργο του Καντ επέχει θέση συνδετικού κρίκου μεταξύ του **Ορθολογισμού** και του **Εμπειρισμού**, δηλαδή, των βασικών φιλοσοφικών ρευμάτων-παραδόσεων του **18ου αιώνα**. Είχε, επιπροσθέτως, αποφασιστική επίδραση στο κίνημα του **Ρομαντισμού** και στη φιλοσοφία του **Γερμανικού Ιδεαλισμού**, αλλά και του Νεοκαντιανισμού του **19ου αιώνα** και των αρχών του 20ου αιώνα. Το έργο του αποτέλεσε επίσης σημείο εκκίνησης για πολλούς άλλους φιλοσόφους του 20ου και του 21ου αιώνα.

Οι δύο αλληλένδετοι θεμέλιοι λίθοι αυτού που ο Καντ αποκαλούσε ως την «**κριτική φιλοσοφία** του» - την αντίστοιχη «**Κοπερνίκεια επανάσταση**», που ισχυριζόταν ότι συνέθεσε για τη φιλοσοφία - ήταν η **Επιστημολογία** (ή αλλιώς **Θεωρία της γνώσης**) του **Υπερβατολογικού Ιδεαλισμού** και η **ηθική φιλοσοφία** περί της αυτόνομης αιτιότητας της ελευθερίας του πρακτικού Λόγου. Αυτές τοποθετούσαν το ενεργό, έλλογο ανθρώπινο υποκείμενο στο κέντρο της αντικειμενικής γνώσης και ηθικής (την ανθρώπινη συμπεριφορά σε συνθήκες κοινωνικής συμβίωσης).

Ο Καντ επηρεάστηκε από τον **σκεπτικισμό** και τον **αγνωστικισμό** του εμπειριστή **Χιουμ** και έστρεψε την προσοχή του για την επίτευξη του στόχου της αντικειμενικότητας της γνώσης των πραγμάτων της εμπειρίας στην ανάλυση της υποκειμενικότητας με την έννοια των αναγκάων και καθολικών, δηλαδή, μη εμπειρικών αρχών που καθιστούν δυνατή αυτήν την αντικειμενικότητα. Θεωρεί ότι κάθε γνώση των αντικειμένων εξαρτάται από την εμπειρία, επειδή στηρίζεται στις αισθήσεις μας. Τα πράγματα καθ' αυτά μας είναι άγνωστα επειδή, όπως υποστηρίζει, η αντικειμενική γνώση είναι δυνατή, μόνο αν η αισθητηριακή επίδραση των πραγμάτων συντίθεται μέσω των μη εμπειρικών μορφών της αισθητικότητας μας (χώρος, χρόνος) και της διάνοιας. Τα πράγματα καθ' αυτά είναι απρόσιτα στη θεωρητική μας γνώση, διότι αυτό που αντιλαμβανόμαστε είναι τα αισθητηριακά δεδομένα εντός του χώρου και του χρόνου που είναι μορφές της ανθρώπινης αισθητικότητας και όχι των ίδιων των πραγμάτων. Έτσι, αν και τα πράγματα καθ' αυτά δεν μπορούν να μας γίνουν γνωστά, ο Καντ υποστηρίζει πως το έλλογο καθεστώς του κόσμου, όπως η επιστήμη το αντιλαμβάνεται, δε δύναται να θεωρηθεί απλώς και μόνο ως η τυχαία συσσώρευση αισθαντικών αντιλήψεων. Αντιθέτως, είναι το αποτέλεσμα μιας «συνθετικής» λειτουργίας μη εμπειρικών μορφών αισθητικής εποπτείας αλλά και εννοιών, βασιζόμενης σε νομοτελειακούς κανόνες (π.χ., χώρος, χρόνος / (αντικειμενική) αιτιότητα, αναγκαιότητα).

Η περίφημη κατηγορική προσταγή του Καντ[

Υπάρχουν δύο είδη προσταγής: η υποθετική και η κατηγορική. Η υποθετική λέει: *Εάν θέλεις να επιτύχεις ένα συγκεκριμένο σκοπό, πράττε με συγκεκριμένο τρόπο.* Η κατηγορική λέει: *Ανεξάρτητα από το σκοπό που θες να επιτύχεις, πράττε με ένα συγκεκριμένο τρόπο.* Υπάρχουν πολλές υποθετικές προσταγές, καθώς υπάρχουν αντίστοιχα και πολλοί σκοποί που θέλει κανείς να επιτύχει. Υπάρχει όμως μία κατηγορική προσταγή: *η προσταγή της ηθικής.* Η κατηγορική προσταγή είναι η ανάγκη να συμμορφώνεται κανείς με την καθαρή καθολικότητα του νόμου. «*Άρα, υπάρχει μία μόνο κατηγορική προσταγή, και είναι η εξής: Πράττε μόνο βάσει εκείνης της αρχής, διά της οποίας μπορείς ταυτόχρονα να θέλεις να καταστεί αυτή καθολικός νόμος.*»^[4]

Ένα καθοριστικό βήμα μπροστά στην ιστορία της αισθητικής φιλοσοφίας έγινε αναμφισβήτητα από τον Immanuel Kant. Μετά τον Baumgarten που είχε πρώτος μιλήσει για αισθητηριακή αντίληψη, έρχεται ο Kant να υπογραμμίσει ότι ο άνθρωπος έχει αισθητική συνείδηση. Η αισθητική συνείδηση είναι σημαντικό και ενοποιητικό στοιχείο της ανθρώπινης εμπειρίας. Είναι εκείνη που συνδέει τη θεωρητική με την πρακτική φύση του ανθρώπου.